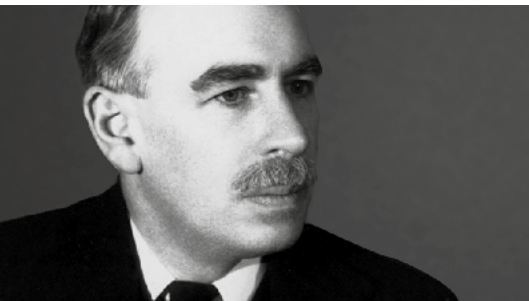

clàssic

John M. Keynes

Economista i professor britànic
(1883-1946)

«Possibilitats econòmiques per als nostres nets»

El 1929 es produïa el cataclisme econòmic més abrupte de tots els que mai abans s'havien conegut. Enmig d'aquella crisi, els discursos pessimistes i catastrofistes envers el futur feien fortuna. És en aquest context que, el juny de 1930, l'economista John M. Keynes pronuncia aquesta conferència a Madrid, on projecta un futur ple d'oportunitats basat en les circumstàncies d'aquell moment, i on apunta que un destí de felicitat econòmica és possible si es compleixen determinades condicions. El problema econòmic, l'evolució de la tecnologia i l'evolució del mercat laboral són problemes que s'apunten al text, unes qüestions que també actualment formen part de l'ordre del dia.

Actualment patim una forta crisi de pessimisme econòmic. És habitual escoltar gent que diu que l'època de l'enorme progrés econòmic que va caracteritzar el segle XIX s'ha acabat; que l'accelerada millora del nivell de vida ara es veurà frenada, en qual-sevol cas a la Gran Bretanya; que en la dècada que ens espera, és més probable una pèrdua de la prosperitat que no pas una millora.

Crec que es tracta d'una interpretació molt equivocada del que ens passa. Estem patint, no pel reumatisme de la vellesa, sinó pels creixents dolors dels canvis excessius, del dolorós reajustament entre un període econòmic i un altre. L'augment de l'eficiència tècnica s'ha produït més ràpidament que no el problema de l'absorció dels llocs de feina; la millora del nivell de vida ha estat una mica massa ràpida; el sistema bancari i monetari del món ha estat impedit que la taxa d'interès caigui tan ràpidament com requereix l'equilibri. I tot i així, els residus i confusions que es produeixen es refereixen a no més del 7'5% de la renda nacional; és a dir que estem desaprofitant 7½

penics de cada lliura,¹ i només ens queden 92½ penics, quan podríem, si fóssim més sensats, tenir una lliura; però, no obstant, aquests 92½ penics valen avui tant com hauria valgut una lliura fa cinc o sis anys. Ens oblidem que el 1929 la producció física de la indústria de la Gran Bretanya era més gran que mai, i que el superàvit net del nostre saldo exterior disponible per a noves inversions estrangeres, després de pagar totes les nostres importacions, va ser major l'any passat que el de cap altre país, sent en realitat un 50% major que l'excedent corresponent dels Estats Units. O novament —si ens hem de posar a fer comparatives— suposem que si reduíssim els nostres salaris a la meitat, repudiéssim les quatre cinques

---

1 Al tractar valors monetaris, al Regne Unit és bastant comú defugir els percentatges i fer proporcions de penics a la lliura. L'original és escrit molt abans de la *decimalització* del 15 de febrer de 1971, abans del qual una lliura (£) equivalia a 20 xilings (s), i cada xiling 12 penics (d), o dit d'una altra manera, £1 = 20s = 240d. Avui, regeix el sistema decimal, en què £1 = 100p. S'han actualitzat les quantitats per a aquesta traducció.

L'original versa, «*we are muddling away one and sixpence in the £, and have only 18s. 6d., when we might, if we were more sensible, have £1; yet, nevertheless, the 18s. 6d. mounts up to as much as the £1 would have been five or six years ago*».

parts del deute nacional i acumuléssim la nostra riquesa excedentària en or, infecund, en lloc de prestar-ho al 6 per cent o més, ens assemblaríem a l'ara tan envejada França. Però seria millor?

La depressió mundial vigent, la tremenda anomalia de l'atur en un món ple de necessitats, els errors desastrosos que hem comès... ens ceguen al que succeeix sota la superfície, a la veritable interpretació de la tendència de les coses. Perquè pronostico que els dos errors oposats del pessimisme que fan ara tant de soroll al món, es demostrarà en els nostres dies que són errats: el pessimisme dels revolucionaris que pensen que les coses van tan malament que res no pot salvar-nos més que un canvi violent, i el pessimisme dels reaccionaris que consideren que l'equilibri de la nostra vida econòmica i social és tan precari que no hem d'arriscar-nos fent cap experiment.

Tanmateix, el propòsit d'aquest assaig no és examinar el present o el futur pròxim, sinó desfer-me de visions curterministes i aixecar el

vol vers el futur. Quin podem esperar raonablement que sigui el nostre nivell de vida econòmic d'aquí a 100 anys? Quines són les possibilitats econòmiques pels nostres néts?

Des de les primeres èpoques de les quals tenim coneixement, diguem per exemple des de dos mil anys abans de Crist fins a principis del segle XVIII, no hi va haver un canvi massa gran en el nivell de vida de l'home que vivia als centres civilitzats de la terra. Alts i baixos, sens dubte. Visitacions de pestes, fams i guerres. Intervals daurats. Però cap gran progrés o canvi i violent. Alguns períodes potser un 50 per cent millor que d'altres —com a màxim un 100% millor— en els quatre mil anys que van acabar —posem per exemple— el 1700 dC.

Aquest ritme de progrés lent, o manca de progrés, es devia a dos motius: a la notable absència d'importants millores tècniques i a la manca d'acumulació de capital.

L'absència d'importants invencions tècniques entre l'edat prehistòria-

ca i els temps comparativament moderns és veritablement notable. Gairebé tot el que realment importa i que el món posseïa en el començament de l'edat moderna ja era conegut per l'home al començament de la història. Llengua, foc, els mateixos animals domèstics que tenim avui, blat, ordi, la vinya i l'olivera, l'arada, la roda, el rem, la vela, el cuir, el lli i la tela, els maons i les olles, l'or i la plata, el coure, l'estany i el plom —i el ferro, que es va afegir a la llista abans de 1000 aC— la banca, l'art de governar, les matemàtiques, l'astro-nomia i la religió. No hi ha cap registre de quan vam adquirir aquests coneixements per primer cop.

En alguna època abans de l'albada de la història, potser fins i tot en un dels intervals confortables abans de l'última glaciació, deu haver existit una època de progrés i inventiva comparable a la que vivim actualment. Però no hi va haver res semblant durant la major part de la història registrada.

L'edat moderna es va iniciar, crec, amb l'acumulació de capital que va començar al segle XVI. Crec —per motius amb els quals no importu-

naré el present argument— que això es va deure inicialment a l'alça dels preus i als beneficis que això va derivar, fruit del tresor d'or i plata que la Monarquia Hispànica va portar del Nou Món a l'Antic. A partir d'aquest moment fins al dia d'avui, el poder de l'acumulació per interès compost, que semblava haver estat adormit durant moltes generacions, va tornar a néixer i va renovar la seva força. I el poder de l'interès compost de més de 200 anys és tal que fa tentinejar la imaginació.

Permeti'm plantejar-ne una il·lustració amb una suma que he calculat. El valor de les inversions de la Gran Bretanya a l'estranger s'estima actualment en prop de 4.000.000.000 lliures. Això ens produeix un ingrés a una taxa aproximada d'un 6,5%. La meitat d'això ens l'emportem a casa i en gaudim; l'altra meitat, és a dir, el 3,25%, la deixem acumular a l'estranger a un interès compost. Ja fa uns 250 anys que s'està fent així, més o menys.

I doncs, segueixo la pista dels inicis de la inversió estrangera britànica en el tresor que el corsari Sir Francis Drake va robar a la Monarquia His-

pànica el 1580. Aquell any va tornar a Anglaterra portant el prodigiós botí del vaixell *Golden Hind*. La reina Elisabet I era una gran accionista del conglomerat que havia finançat l'expedició. Amb la seva part, va pagar tot el deute extern d'Anglaterra, va equilibrar els seus pressupostos i es va trobar amb unes 40.000 lliures en mà. Va invertir-ho a la *Levant Company*, que va prosperar. Dels beneficis de la *Levant*, es va fundar la *East India Company*; i els beneficis d'aquesta gran empresa van ser el fonament de la posterior inversió estrangera d'Anglaterra. Resulta que les 40.000 lliures acumulades a un interès compost del 3,25% corresponen aproximadament al volum real de les inversions estrangeres en dates diverses, i que ascendeixen avui a un total de 4.000.000.000 de lliures que ja he esmentat com a total del valor de les nostres inversions a l'estranger. Per tant, cada lliura que Drake va portar a casa el 1580 s'ha convertit en 100.000 lliures. Tal és el poder de l'interès compost!

A partir del segle XVI, amb un *crescendo* acumulatiu, sobretot després del segle XVIII, es va iniciar la gran època de la ciència i les invencions

Fairly slightly cooler tonight. Frosty fair. Fresh northwest breeze. High 50. Low 35. Wind 10 to 15. Clear. Sun 10:15. Moon 11:15. Total 11:15. Moon 11:15.

BROOKLYN DAILY EAGLE

And Complete Long Island News

LATE NEWS
WALL STREET
1-15 PRICES
★★★
THREE CENTS

32 PAGES
NEW YORK CITY, THURSDAY, OCTOBER 24, 1929. ★

WALL ST. IN PANIC AS STOCKS CRASH

Attempt Made to Kill Italy's Crown Prince

ASSASSIN CAUGHT IN BRUSSELS MOB; PRINCE UNHURT

Royal Sutor Was About to Lay Wreath on Unknown Soldiers' Tomb.

Hollywood Fire Destroys Films Worth Millions

Attempt Made on Life of One—Master Pictures Burned Include Many New Talkie Productions.

FEAR 52 PERISHED IN LAKE MICHIGAN; FERRY IS MISSING

Wreckage Picked Up Indicates Craft Went Down With All Aboard.

PIECE OF PLANE LIKE DITEMAN'S IS FOUND AT SEA

Black and Orange Wreckage Indicates Daring Flier Went to Death.

High Duty Group Gave \$700,000 to Coolidge Drive

FOR MORE LOBBYISTS

STOCKS CRASH IN RUSH TO SELL; BILLIONS LOST

Morgan, Mitchell Buying Stocks in Effort to Check Rush to Unload.

Princess, Deeply Moved, Falls into Finer's Arms and Kisses Him

Crown Prince Benedict.

Consolidated Studios Are Swept by Flames Fatal to One—Master Pictures Burned Include Many New Talkie Productions.

Wreckage Picked Up Indicates Craft Went Down With All Aboard.

Black and Orange Wreckage Indicates Daring Flier Went to Death.

FOR MORE LOBBYISTS

JOSEPH R. GRUNDY

Princess, Oct. 24 (AP)—Crown Prince Benedict, after the ceremony of the Unknown Soldiers' Tomb, Brussels, where he was to lay a wreath on the tomb, was arrested by a mob of unknown soldiers who were shouting "Down with the King!" and "Down with the Emperor!" The prince was unharmed and was taken to the hospital. He was later released and returned to his quarters.

Consolidated Studios, Oct. 24 (AP)—The studios were swept by flames today. The fire started in the basement and spread to the main floor. The fire destroyed many valuable films and sets. The cause of the fire is still unknown.

Wreckage, Oct. 24 (AP)—The wreckage of the ferry was found in Lake Michigan today. The ferry was carrying 52 people and was missing for several days. The cause of the accident is still unknown.

Piece of Plane, Oct. 24 (AP)—A piece of a plane was found at sea today. The piece was identified as belonging to the plane of a man named Diteman. The cause of the crash is still unknown.

High Duty Group, Oct. 24 (AP)—The High Duty Group today gave \$700,000 to the Coolidge Drive. The group is a group of men who are interested in the welfare of the country.

FOR MORE LOBBYISTS, Oct. 24 (AP)—The High Duty Group today gave \$700,000 to the Coolidge Drive. The group is a group of men who are interested in the welfare of the country.

STOCKS CRASH, Oct. 24 (AP)—The stocks crashed today in a panic. The market fell sharply and billions of dollars were lost. The cause of the crash is still unknown.

WARDER SOUGHT SOMERS NAMED

tècniques, que des de principis del segle XIX ha estat una plètora: carbó, vapor, electricitat, benzina, acer, cautxú, cotó, les indústries químiques, la maquinària automàtica i els mètodes de producció en cadena, la telegrafia sense fils, l'impremta, Newton, Darwin i Einstein, i milers d'altres coses massa conegudes i homes massa famosos com per a catalogar-los tots aquí.

Quin és el resultat? Malgrat l'enorme creixement de la població del món, a la qual ha estat necessari proporcionar habitatges i màquines, el nivell de vida mitjà a Europa i als EUA crec que s'ha multiplicat per quatre. El creixement del capital ha estat d'una magnitud que ha multiplicat per 100, com a mínim, el que es pot haver experimentat a qualsevol època anterior. I a partir d'ara no necessàriament hem d'esperar un augment tan gran de la població.

Si el capital creix, diguem, en un 2% anual, els béns de capital del món hauran crescut un 50% en vint anys, i set vegades i mitja en 100 anys. Penseu en això en termes de coses materials, en cases, transport...

Al mateix temps, les millores tècniques en la fabricació i el transport han anat avançant a una taxa més gran en els últims deu anys que mai abans en tota la història. La producció fabril per càpita dels EUA va ser un 40% superior el 1925 que el 1919. A Europa ens trobem amb obstacles transitoris, però tot i així podem dir que l'eficiència tècnica creix en més de l'1% anual compost. Hi ha senyals que els canvis tècnics revolucionaris, que fins ara havien afectat principalment la indústria, aviat podrien afectar l'agricultura. Podem estar a la vetlla d'unes millores en l'eficiència de la producció d'aliments tan grans com les que ja hi ha hagut a la mineria, la fabricació i el transport. En pocs anys —en les nostres pròpies vides, vull dir— podem realitzar totes les operacions d'agricultura, mineria i fabricació amb una quarta part de l'esforç humà al que hem estat acostumats fins ara.

De moment, la velocitat d'aquests canvis ens dol i presenta problemes difícils de resoldre. Aquells països que no estan a l'avantguarda del progrés pateixen. Estem afligits per una nova malaltia el nom de la qual alguns lectors encara no hauran sen-

tit, però que sentiran repetidament els anys propers, és a dir, l'«atur tecnològic». Això significa que l'atur causat pel nostre descobriment de mitjans per economitjar l'ús de la mà d'obra supera el ritme al qual podem trobar-ne nous usos.

Però aquesta és només una fase temporal de desajustament. El que significa és que a llarg termini «la humanitat va resolent el seu problema econòmic». Preveig que el nivell de vida dels països a l'avantguarda del progrés d'aquí a 100 anys serà entre quatre i vuit vegades més alt que el d'avui. No hi ha res sorprenent en això, ni tan sols a la llum del nostre coneixement actual. No seria desassenyat contemplar la possibilitat d'un progrés encara major.

Plantegem-nos, en pro del debat, que d'aquí a 100 anys estiguem tots nosaltres, de mitjana, vuit vegades millor, en sentit econòmic, que no pas ara. Sens dubte no res que ens hagi de sorprendre.

Ara bé, és cert que les necessitats dels éssers humans poden semblar insaciables. Però hi ha dues classes de necessitats: aquelles que són abso-

lutes, en el sentit que les percebem sigui quina sigui la situació dels altres éssers humans; i les que son relatives, en el sentit que només les sentim si la seva satisfacció ens fa créixer, si ens fan sentir superiors als nostres conciutadans. Les necessitats de la segona classe, que satisfan el desig de superioritat, poden ser insaciables; com més alt sigui el nivell general, més altes són encara. Però això no és gens cert en cas de les necessitats absolutes: potser aviat arribarem al punt, molt més aviat potser del que tots som conscients, en que aquestes necessitats se satisfacin en el sentit que preferim dedicar les nostres energies a altres finalitats no econòmiques.

I aquí ve la meva conclusió, que crec que considerareu més sorprenent com més hi penseu:

He arribat a la conclusió que, suposant que no hi hagi cap guerra important ni cap augment important de la població, el «problema econòmic» es pot resoldre, o almenys podem tenir a la vista la solució, en un termini de 100 anys. Això vol dir que el problema econòmic no és, si mirem al futur, «el problema permanent de la raça humana».

Potser us preguntareu per què és tan sorprenent. És sorprenent perquè —si, en comptes de mirar cap al futur, ens fixem en el passat—, trobarem que el problema econòmic, la lluita per la subsistència, sempre ha estat fins ara el principal i més urgent problema de la raça humana. I no només de la raça humana, sinó el del conjunt del regne biològic des dels orígens de la vida en les seves formes més primitives.

Per a això hem evolucionat expressament per naturalesa —amb tots els nostres impulsos i instints profunds—: per a resoldre el problema econòmic. Si es resol el problema econòmic, la humanitat es veurà privada del seu propòsit tradicional.

Serà beneficiós això? Si es creu mínimament en els valors reals de la vida, la perspectiva almenys obre la possibilitat de beneficiar-se'n. No obstant, penso, temorós, en el reajustament dels hàbits i instints de l'home comú, inculcat per innumbrables generacions, dels quals potser se n'haurà de desprendre en poques dècades.

Emprant el llenguatge actual, haurem d'esperar una «crisi nerviosa» generalitzada? Ja tenim certa

experiència del que vull dir: una crisi nerviosa prou comuna a Anglaterra i als EUA entre les dones de les classes benestants, dones desafortunades, moltes d'elles, que han estat privades per la seva riquesa de les seves tasques i ocupacions tradicionals —que no aconsegueixen trobar gaire satisfaccions, privades de l'estímul de la necessitat econòmica, de cuinar, de netejar i de sargir, i que obstant no són incapaces de trobar cap altra activitat més satisfactòria.

Per a qui sua pel pa de cada dia, l'oci és un dolç desitjat, fins que l'aconsegueix.

Existeix un epitafi tradicional escrit per a la vella dona de la neteja per a si mateixa:

«No ploreu per mi, amics, no ploreu mai per mi,
Perquè vaig a fer no res per sempre més».

Aquest era el seu cel. Com d'altres que esperen gaudir de l'oci, ella es va imaginar com seria de bonic passar el temps escoltant, ja que hi havia un altre rodolí al seu poema: «Amb

Potser no és un accident que la raça que més ha fet per portar la promesa de la immortalitat al cor i a l'essència de les nostres religions, també ho ha fet tot pel principi de l'interès compost i té un amor particular per aquest, la institució humana amb un propòsit més orientat al futur.

Ens veig, doncs, alliberats per a tornar a alguns dels principis més segurs i certs de la religió i de la virtut tradicional: que l'avarícia és un vici, que l'exacció de la usura és delictiva, i que l'amor pels diners detestable, que aquells que caminen més veritablement per les vies de la virtut i la saviesa benigna són els que menys pensen en el demà. Valorem un cop més els fins per damunt dels mitjans i preferirem el bé per damunt la utilitat. Honrarem aquells que ens poden ensenyar com aprofitar l'hora i el dia de forma virtuosa i bona, les persones meravelloses que són capaces de gaudir directament de les coses, els lliris del camp que no treballen, ni filen.

Però compte! Encara no és pas el temps per a tot això. Durant almenys 100 anys més, hem de fingir, enga-

nyant-nos a nosaltres mateixos i a tothom, que allò just és dolent i allò dolent és just, ja que allò dolent és útil i allò just no ho és. L'avarícia i la usura i la precaució han de ser els nostres déus durant cert temps, encara. Perquè només elles ens poden portar fora del túnel de la necessitat econòmica i cap a la llum del dia.

Espero doncs, que en dies no massa remots s'esdevindrà el major canvi que s'hagi produït mai a l'entorn material de la vida per als éssers humans en general. Però, per descomtat, tot passarà gradualment, no com una catàstrofe. De fet, ja ha començat. El curs dels assumptes simplement serà que hi haurà classes i grups de persones cada cop més i més grans per les que s'hauran eliminat pràcticament els problemes de necessitat econòmica. La diferència crítica es realitzarà quan aquesta condició s'hagi tornat tan generalitzada que es modifiqui la naturalesa del deure amb el veí. Perquè seguirà sent raonable tenir propòsits econòmics vers els altres un cop hagi deixat de ser raonable tenir-los vers un mateix.

El *ritme* amb el que puguem arribar al nostre destí de felicitat econòmica

es regirà per quatre coses: la nostra capacitat de controlar la població, la nostra determinació d'evitar guerres i conflictes civils, la nostra disposició d'encomanar a la ciència la direcció d'aquells afers que són degudament propis de la ciència, i la taxa d'acumulació fixada pel marge entre la nostra producció i el nostre consum; l'última es donarà fàcilment sempre i quan es donin les tres primeres.

Mentrestant, no farà cap mal anar fent lleus preparatius pel nostre destí, fomentant i experimentant les arts de la vida, així com les activitats amb propòsit.

Però sobretot, no hem de sobrevalorar la importància del problema econòmic, o sacrificar altres coses de major importància i més permanents a les seves suposades necessitats. Hauria de ser una qüestió per als especialistes —com ho és la odontologia. Si els economistes aconseguissin que la gent pensés en ells com a gent humil i competent, a nivell dels dentistes, seria esplèndid! ■